

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1972

BRNO 1973

tiky. Ve vlysu nad ním je fragment nápisu psaný antikvou — HAT: VIII. Sokl pilastru je členěn po stranách dvojitou profilací. Báze soklu je profilovaná a plasticky zdobená stejně jako patka pilastru. Jeho dřík má po stranách dvojitou profilaci. Polopostava vousatého muže ve vlastním poli kachle má na hlavě orientální pokrývku hlavy, jakýsi druh čepice, s korunou. Je oděn v kruhový se dvěma růžicemi na prsou. Bohatě řasené rukávy pod ramenem a kolem lokte jsou typické pro renesanční módu v letech 1535—1550. Na krku má bohatě reliéfně zdobený náhrdelník. (Inv. č. 282—86/72)

Grabung auf der Schlesisch-Ostrauer Burg (Bez. Ostrava). In der ersten Grabungsphase des Ostrauer Museums auf der Schlesisch-Ostrauer Burg wurde im Vorhof eine Sonde im Ausmasse von 3×18 m geführt. In dieser hat man zwei Schichten einer Pflasterung und Grundgemäuer erfasst. Das geborgene keramische Material stellte eigentlich die Aufschüttung vor, es ist daher eine Mischung aus der Zeit vom Beginn des 14. Jahrhunderts bis in das 18. Jahrhundert. Zu den interessantesten Funden gehören Fragmente einer Renaissance-Kachel mit der Halbgestalt eines bärtigen Mannes, dessen Bekleidung für die Renaissance-mode aus den Jahren 1535—1550 typisch ist. Im Fries unter der Kachel ist das Fragment einer Aufschrift in Antiqua geschrieben — HAT: VIII.

OBJEV NOVOKŘTĚNSKÉHO HŘBITOVA U PŘIBIC (okr. Břeclav)

JOSEF UNGER, Regionální muzeum, Mikulov

Při výkopu jámy pro sloup elektrického vedení v trati „Mlenářovo“ jižně od Přibic byly porušeny kostrové hroby. Na základě upozornění V. Effenbergera byl v místech proveden záchranný výzkum, při němž byly odkryty čtyři kostrové hroby a lebka. Hroby byly objeveny v hloubce 70 až 95 cm a měly orientaci JV-SZ. U hrobu III byla nalezena malá část záponky („babka“) a u hrobu IV několik bronzových špendlíků. Objevené hroby jsou zřejmě součástí novokřtěnského hřbitova, z něhož platili novokřtenci vrchnosti 5 gr.¹ Jejich společný dům stával na konci Přibic směrem k Ivani, nedaleko od objeveného hřbitova, a byl kolem roku 1784 rozebrán na materiál.²

Poznámky:

¹ A. Kratochvíl, Vlastivěda moravská, židlochovický okres. Brno 1910, 219.

² Pfarrliches Hausprotokol založený roku 1846, ale obsahující excerpta ze starší farní kroniky, str. 162. Uloženo na farním úřadě ve Vranovicích.

Entdeckung eines Wiedertäufer-Friedhofes bei Přibice (Bez. Břeclav). In der Flur „Mlenářovo“ wurden vier Gräber eines Wiedertäufer-Friedhofes untersucht. Die Gräber waren von SO-NW orientiert und man fand bei diesen bronzene Stecknadeln und einen kleinen Teil einer Spange.

ZACHRAŇOVACÍ AKCE V DOLNÍM BENEŠOVĚ (okr. Opava)

JAROSLAV KRÁL, AÚ ČSAV Brno

Na podzim roku 1972 zachránili pracovníci opavské expositury AÚ ČSAV v Brně zajímavý materiál na bývalém zámku v Dolním Benešově. Budova, v níž je dnes umístěn MěstNV, nachází se při jižní okraji města na malé vyvýšenině (kóta 234). Na západní a východní straně byla obklopena rozsáhlými rybníky, z nichž západní je obhospodařován dodnes. Z ostatních je zachován systém hrází.

K nálezům došlo při výkopu nového kanalizačního odpadu, který probíhá nádvořím mezi oběma křídly budovy téměř ve směru východ - západ. V průkopu byly zjištěny odpady z domácnosti, tj. zlomky keramiky, úlomky skla a zvířecí kosti, pocházející z drůbeže a malých přežvykavců. Celkem bylo katalogizováno 165 inventárních čísel. Mezi nálezy zaujmou především zlomky mísy

zdobené barevnou kukačkovou výzdobou. Při západním okraji budov prosekl výkop starý odpadní kanál, klenutý, vyzděný z plochého lomového kamene, zcela zanesený blátem s obsahem popela. Všechny nálezy je možno datovat do 16. století.

Rettungsgrabung in Dolní Benešov (Bez. Opava). Beim Aushub einer Kanalisation auf dem ehemaligen Schloss in Dolní Benešov fand man Scherben von spätmittelalterlicher Keramik und Knochen kleiner Haustiere.

ZÁCHRANNÉ AKCE V AREÁLU STŘEDOVĚKÉ OPAVY (okres Opava)

VLASTA ŠIKULOVÁ, Slezské muzeum, Opava
(Tab. 63: 7; tab. 64–65)

Dominikánský klášter

Během léta 1972 skončila adaptace kotelny pod moravskou kaplí, na níž závisela možnost dokončení výzkumu objektu č. 1, zkoumaného již v roce 1970 po úroveň podlahy budoucí kotelny. Pod touto úrovní pokračovalo bednění, zachované zde ovšem jen v chatrných otiscích a místy deformované. Teprve od úrovně spodní vody si bednění zachovalo původní podobu a pevnost. Bednění bylo zbudováno z tesaných dubových fošen, zakládaných za kolmé kůly v rozích. Stěny objektu sledují přibližně směr hlavních světových stran. Konstrukce je zpevněna ještě čtyřmi rozpěrami z fošen, položených naplocho podél stěn a zapřených mezi kůly.

Obsah této části objektu potvrdil dřívější pozorování, že objekt byl zasypán jednorázově. Odpovídalo tomu jak složení hlíny, tak charakter nálezů. Keramika se neliší od nálezů z horních vrstev a stejným způsobem je zastoupena i keramika polévaná. Rovněž se opakovaly nálezy zlomků červené strusky, olovených slitků, cihel s prstováním a opracovaného pískovce. Pouze zcela nad dnem se vyskytly navíc ještě dýžky z dřevěných hrotků s vyřezávanými uchy. Jsou to nesporně nádoby, užívané k čerpání vody, zapadlé sem v době, kdy objekt byl v provozu. Tyto předměty společně s okolností, že dno objektu je pod hladinou spodní vody, potvrzují náš původní dohad, že jde o studnu¹. Byla zřejmě zbudována místo nedaleké starší studny, zničené požárem ve druhé polovině 13. století a zasypané zuhelnatělým obilím².

Vzhledem k výbornému stavu zachování bednění studny bylo rozhodnuto ponechat ji po vytěžení zásypu a zabezpečení v provozu. Bude zdrojem neupravované vody, potřebné k restaurátorským pracím na malbách v kostele.

V dominikánské kapli se z původně plánovaného odkryvu uskutečnila pro nedostatek finančních prostředků jen předběžná sondáž. Potvrdila, že podmínky pro objasnění stratigrafické pozice základů této nejstarší stavby v areálu pozdějšího kláštera jsou pouze v její východní polovině, změněné od konce 16. století na sakristii. V západní polovině kaple, z níž si v té době zbudovali svoji pohřební kapli Mošovští z Moravčína, byly starší vrstvy zničeny výstavbou jejich krypty.

Hradecká ulice

V zahradě na východní straně domu č. 1, před jehož hlavním vchodem jsme v roce 1971 zkoumali hrnčířskou pec z poč. 14. stol.³ byly v březnu 1972 budovány šikmé rampy ke garážím, adaptovaným ve sklepech budovy. V době, kdy jsme to zjistili, byla již jižní strana vjezdu zabetonována. Na severní straně rampy jsme zjistili tři jámy porušené zčásti výkopem rýhy pro základy betonové boční stěny. Ve vzdálenosti 640 cm od budovy byla výkopem zničena část jámy č. 3, kterou jsme již z časových důvodů nezkoumali, protože její zbylá část nebyla již ohrožena a zůstala na vnější straně rampy. Ve vzdálenosti 533 cm byly jámy č. 1 a 2, vzdálené od sebe jen 35 cm. Obě měly kruhový půdorys o průměru 143 cm a 115 cm, hloubku 40 cm od spodní úrovně nejstarší vrstvy a tvar nepravidelně kotlinovitý. Jejich výplň se naprosto přesně odlupovala od stěn a dna, na nichž ještě bylo v podložním jílu vidět stopy po nářadí. Nahoře byly překryty vrstvou, obsahující stejný keramický materiál jako výplň jam. Nad ní následovaly ještě vrstvy v celkové mocnosti kolem 1 m, s podstatně mladšími nálezy.

Obsah obou jam tvořil s naprostou převahou střepový materiál, promíšený velmi sypkou šedo-hnědou hlínou, která se sem zřejmě dostala až prosakováním shora. Pouze na dně jámy č. 1 byla 8–10 cm silná vrstva světlehnědé hlíny s velmi malými uhlíky a s menším množstvím střepů stejného typu, jako byly v ostatních částech jámy. Mezi nimi byl také jeden střep z polévané mísy a jediný starší zdobený střep hradištního stylu, který je možno datovat do poloviny 13. století.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1972

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor: Akademik Josef Poulik

Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Řihovský

Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá

Kresby: Doc. dr. B. Klíma, M. Bálek, A. Životská

Na titulní obálce: laténská spona z Rajhradu

Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21

Evidenční číslo ÚVTEI—73332

Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejně